

FERENC KÖRÚT 45.

A Ferenc körút 45. sz. ház (valójában az Üllői út 45-51-re van számozva, illetve másik oldala a Liliom utca 62., mai hrsz.: 37104, régi hrsz: 9092) a Ferenc körút, Üllői út, Liliom utca által határolt telken elhelyezkedő, eredetileg laktanyának épült háromemeletes épületegyüttes. Az épület országos műemléki védetség alatt áll¹.

A Ferenc körút 45., (Üllői út 45–51.) 2015 decemberében

Három utca által határolt, szabálytalan négyszög alaprajzú telken, csatlakozó beépítésű, középen egy nagy, továbbá két-két kisebb udvarral rendelkező, háromemeletes épület. A földszint felett övpárkány, három részes főpárkány. Főhomlokzata 3+11+(1+4+1+7+1+4+1)+11+3, Ferenc körúti és Liliom utcai oldalhomlokzatai 3+11+3 tengelyesek. A középtengelyben hármaskapuzat, mellette a földszinten 3-3 félköríves záródású ablak, a többi nyílás egyenes záródású. A rizalitok közötti szakaszok középső tengelyében mellékbejáratok nyílnak. A középrizalit ablakait az első és harmadik emeletet összefogó toszkán jellegű pilaszterek keretezik, vájatolt fejezettel, a szélső 4-4 tengelynél kettőzve. Az oldalrizalitok és a középrizalitot közrefogó tengelyek szélein kváderezés, felettük a főpárkányt állókonzolok gazdagítják. A középső 9 tengely felett attikafal húzódik. A földszint sávozott, a pinceablakok és a földszinti ablakok bemélyített keretűek. Az emeleti ablakok profitált szalagkeretesek, végigfutó, alig látható könyöklőpárkányokkal. A pilaszteres középrészen kettős ablakok találhatóak. Az ablakszárnyak ki-be nyílóak².

1840-ben a pozsonyi országgyűlés megszavazta nagyszámú katona telepítését a fővárosba. A katonákat bérelt ingatlanokban helyezték el, ezért vált szükségessé egy kaszárnya építése. A

1 1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről

2 Idézet a műemlékvédelmi leírásból

terveket Hild József (1789-7867) készítette, a kivitelezést Kasselik Ferenc (1795-1884) vezette. A kaszárnya épülete 1846-ra lett kész, attól kezdve itt állomásozott Budapest helyőrsége, más egységek mellett a 32-es gyalogezred is, melyről az egy villamosmegállónyira található 32-esek tere kapta a nevét. A laktanya 1892-ben vette fel a Mária Terézia nevet. Az 1919-es Tanácsköztársaság alatt Martinovics-laktanyaként volt ismert, ekkor szerezte az épület első sérüléseit is. Ebben az időszakban – mintegy két hónapig – az épületben működött a Martinovics Színház is³.

Helyreállítását követően 1921 és 1929 között itt működött a Magyar Királyi Hadimúzeum, a mai Hadtörténeti Múzeum elődje⁴. A második világháború idején az épületegyüttes jelentősen megrongálódott, helyreállítása 1952-re fejeződött be. Ekkor már a Kilián György laktanya nevet viselte⁵. 1948-ban az alagsorban bútormázoló üzemet létesítettek, 1955-ben emeletén szolgálati lakásokat alakítottak ki.

1956. október 31-én itt alakult meg a Nemzetőrség, az épület szolgált Maléter Pál irodájául. A laktanyában forradalmi fegyverek tartózkodtak – nemzetőrök és a forradalmárokhoz csatlakozott katonák⁶. Mégis a Corvin köz felkelők és a laktanya állománya közt ellentétek feszültek, melyeket a rendszerváltozás után megjelent visszaemlékezések sem oldtak fel.

1956. november 4-én harcok folytak a környéken, lényegében a Corvin köz és a Kilián laktanya vonalában húzódott az egyik frontvonal. A kaszárnyaépület jelentős sérüléseket szenvedett, a körút és Üllői út sarkán több emelet magasan beomlott a fal.

A laktanyát 1959-re ugyan helyrehozták, de katonai célra a későbbiekben már nem használták⁷. Számos iroda és különböző profilú cég használta, használja ma is. Az épületet 2011-ben egy olasz befektetőnek eladták⁸.

Az épület jelenleg erősen leromlott külső homlokzattal, a bérlemények használata miatti átalakításokkal tarkított, jelentős felújításra szorul.

Összeállította: Rátonyi Gábor Tamás (2016. január)

3 Magyar Színházművészeti Lexikon - Martinovics Színház

4 Dr Szíjj Jolán: A Hadtörténelmi levéltár története ([link](#))

5 Kilián György (1907-1943) vasesztergályos, kommunista újságíró, katona, a II. vh.-ban a Vörös Hadseregben harcolt, a lengyel fronton halt meg ismeretlen körülmények között.

6 Gosztonyi Péter: Kilián laktanya — 1956. november 3. (Korunk, 1997. október)

7 Az épület története jelentős részben Gacsó Rita: A Mária Terézia laktanya című, a Magyar Nemzetben 2002. augusztus 2-án megjelent cikke alapján íródott.

8 Csordás Lajos: Laktanyából luxusirodaház (Népszabadság, 2011. április 29.)